

Kråkfågeljakt

Knappast någon jägare saknar möjlighet till jakt eller fångst av kråkfåglar. Kråkor, skator och nötskrikor finns överallt. Tillgången är god och jaktidsramarna vida.

AV BERNT KARLSSON

FOTO: CONNY LUNDSTRÖM

FOTO: TERO NIEMI

Jakt och fångst av kråkfåglar är en viktig del av viltvården.

Kråkfåglar är allätare men under häckningssäsongen ändrar de sin livsföring och livnär sig i stor utsträckning på andras ägg och ungar. Kråkor, skator och nötskrikor är dokumenterade boplundrare.

Vårt förhållande till kråkfåglarna bestäms ofta av egna upplevelser i skog och mark.

Som pojke skickades jag en somrardag med ett postärende.

Det var på den tiden kungariket Sverige ännu var så rikt och välmående att det fanns postkontor även i byar och

mindre samhällen. På väg till posten cyklade jag förbi en tallungskog, där skatorna förde ett förfärligt oväsen. Det lockade min nyfikenhet.

Jag ställde ifrån mig cykeln och smög in bland träden.

Skatorna, för det var en hel flock, var så upphetsade att de åsidosatt sin naturliga skygghet. Trots att de upptäckte mig ville de inte ge sig av utan attackerade ideligen någonting på marken. Vad kunde det vara?

Jag tog noga märke på platsen och gick fram. Där hittade jag en halvdöd, skalperad harunge. Huvudet var renhackat in på bara benet och även ena

FOTO: BERNT KARLSSON

FOTO: TERO NIEMI

FOTO: BERNT KARLSSON

FOTO: STEN CHRISTOFFERSSON

ögat föreföll skadat. Eftersom jag också hade mitt postärende att ansvara för stoppade jag helt enkelt harungen i jackfickan och cyklade vidare.

När jag kom hem iordningställde jag en bur och försåg min nya skyddsling med en burk vatten och några knippen färsk maskrosblad.

Harungen hämtade sig snabbt. Ögat klarade sig och den kala fläcken på huvudet krympte för varje dag.

Harungen, som från början fått plats i jackfickan, uppvisade likheter med tjuren Ferdinand. Han blev bara större och större och en dag var han jättestor! Det var dags för frigivning.

Jag släppte honom på gården och till att börja med skuttade han bara runt lite desorienterad.

Men när jag tog ett steg mot honom svarade han med ett jättesprång och försvann till skogs. Inte heller stannade han någonsin upp och tittade bakåt eller gav mig en tacksam blick för att jag räddat hans liv.

Det hade han säkert gjort om det här hade varit en berättelse i någon disneyfierad naturfilm i TV och inte en episod ur verkliga livet.

Hur som helst så har jag sedan dess alltid strävat efter att hålla mina marker så fria som möjligt från kråkfåglar

och i synnerhet skator, eftersom jag vet vad dessa vackra fåglar sysslar med när ingen ser på.

Det har inte heller varit någon tungsam plikt. Tvärtom har det inneburit många minnesvärda jaktepisoder och nöjsamma övningar. Både med gevär och fångstredskap.

Inget annat vilt erbjuder väl så många jaktmöjligheter som kråkfågeln. Att jaga kråkfåglar är både viltvård och god sport.

Det är en jakt som ger både rekreation och spänning.

Kråkor och nötskrikor går dessutom utmärkt att äta. □

Äntligen kråkdags!

Efter en lång och jaktlös period var våren äntligen så långt framskriden att de första flyttkråkorna var att vänta. Då gäller det att inte försova sig, för kråkorna är alltid tidigt i farten.

AV BERNT KARLSSON (TEXT & FOTO)

Med en otrevlig känsla av att ändå vara för sent ute halvsprang Pea och jag med all vår utrustning på den stenhårda skaren. Det visade sig dock att vår brådska var obehövlig. Lars med uven var redan på plats.

Lars hade redan hunnit försegla vårt gamla gömsle med kamouflagenät och även bättrat på detsamma med nytt granris.

Högst upp i ett träd framför gömslet satt dessutom uven redan på plats och spanade stelt ut över nejden: en idyllisk havsvik med en bård av is längs stranden.

Det var bara att göra det bekvämt för sig inne i gömslet, kontrollera att man fått allt med sig och invänta den första kråkans ankomst.

Vid flyktskytte för uv gäller det att välja en plats där uven syns vida omkring, och det hade minsann Lars lyckats med. Gud vet hur han burit sig åt. Men det skulle vi väl senare bli varse, för uven skulle ju så småningom också plockas ner.

Gömslet är en viktig detalj. Jägaren ska både vara väl dold för de skarpögda kråkorna och kunna skjuta flyktskott i riktning fram mot uven.

Sedan någon vecka hade dessutom Pea preparerat vår lilla havsudde med en åtel.

Vare sig man jagar hemmakråkor eller flyttkråkor kan det vara klokt att göra det. Kråkorna flyttar nämligen aldrig non-stop. På sin väg kan de gärna stanna upp några dagar eller till och med veckor där det finns mat, och håller sig då på den platsen. Och här fanns det just nu mycket mat.

Första kråkan

Ett hest skrån förkunnade första kråkans ankomst. Den hann bara göra ett varv runt uven innan Pea drog ner den. Kråkorna ska skjutas så snart de kommer, menade Pea. Någon ansamling får det inte bli.

Jag tittade på klockan. Den var fyra. Solen skulle när som helst krypa upp över horisonten.

Peas skott hade väckt omgivningen, och med sin lockpipa gjorde han också vad han kunde för att pigga upp kråkorna. Plötsligt hade vi två stycken kretsande runt uven.

Nu var det min tur. Jag paketerade den ena medan den andra stannade upp i förskräckelsen och liksom trampade luft innan den med energiska vingslag kom farande förbi gömslet och jag fick bruk för andra pipan. Pea gav mig till och med beröm för andra skottet, vilket inte säger så lite.

Sedan droppade kråkorna in, en och en eller i par, och vi delade broderligt på skottchanserna. Gömslet var per-

Uven ska se upp!

Vänd på uvens huvud så att den tittar uppåt! Det retar kråkorna enormt.

Rådet kommer från Lars Wäppling som årligen skjuter många hundratals kråkor för uv.

Lars Wäppling, som bor i Lillhärdal men är bördig från Åbyn, Burträsk, har sysslat mycket med kråkjakt, både som forskningstekniker och jaktelev. Särskilt har han intresserat sig för kråjakten med uvbulvan.

Att han kom på att uven fungerar bättre om den tittar upp mot kråkorna än rakt fram var mest en slump.

– Det var en uggle som slog huvudet av en av mina gamla bulvaner och när jag satte tillbaks det blev det inte så bra, berättar Lars. Innan

jag fått upp uven igen hade huvudet hamnat på sniskan så att uven tittade rakt upp mot kråkorna. Men vilken effekt det blev på kråkorna! Det var stor skillnad jämfört med när uven ännu var hel och sedan har jag aldrig haft anledning att ändra på den.

Köpebulvaner av plast ger Lars inte så mycket för.

– Möjligen går det att lura någon ungråka, men en plastbulvan är för stel och konstlad, säger Lars. Det man kan göra är förstås att klä upp den med harskinn, tjädervingar och fasanfjädrar. Tar man sedan av huvudet och vrider till det så att uven börjar tittat uppåt och hänger en död kråka i klorna på den, så kan den nog bli användbar.

Bernt Karlsson

Lars Wäppling med uven som började titta uppåt efter att ha blivit utsatt för en ugglas attack.

fekt eftersom vi kunde ställa oss upp och skjuta.

Konsten med flyktskytte för uvbulvan är att välja rätt ögonblick. Lättast blir skotten i lagom vind från skytten mot uven. Kråkan står då stundtals stilla på vingarna och seglar eller ror med långsamma vingslag mot vinden, och man får lätta motskott.

Närgångna korpar

Någon riktig fart på kråkorna ville det emellertid inte bli.

Uven fick däremot då och då besök av trutar som kretsade ett tag runt den tofsprydde.

Mer allvarsamt blev det när några korpar började slå mot uven, den ena så närgånget att uven tappade fjädrar vilket föranledde några glödande svor-

Första kråkan hann bara göra ett varv kring uven innan den föll till marken.

domar från Lars. Han är mycket rädd om sin uv, som är en gammal klenod och ett arvegods.

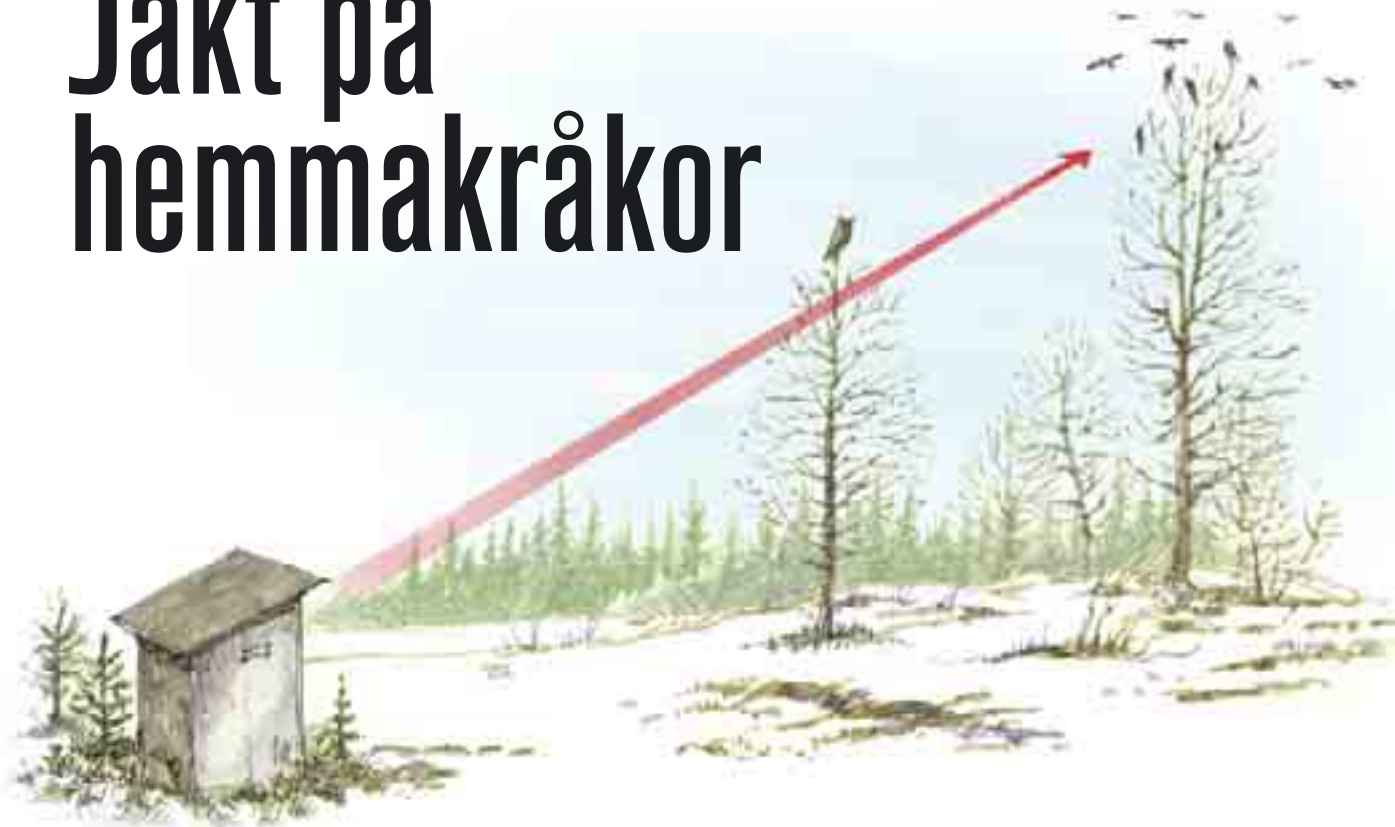
Solen steg allt högre medan vinden stillnade ut. Aprilmorgonen var helt fantastisk för all sorts verksamhet utom kanske just den vi för stunden bedrev. Kråkjakt med bulvan går bäst mulna och litet disiga dagar och det får gärna blåsa litet grann.

Efter klockan sju hade vi inte sett en kråka och nu var den snart åtta. I bättre väder hade vi säkert kunnat hålla på fram till nio – tio men när inte ens kaffetermostricket längre hjälpte var det dags att bryta.

Sammanlagt 14 kråkor hade det i alla fall blivit. Det kunde ha varit fler, men å andra sidan också färre. Dessutom lyckades Lars ta ner uven. □

ILLUSTRATION: ANDERS PETTERSSON

Jakt på hemmakråkor

Alla kråkor flyttar inte. Många övervintrar också, till exempel i närheten av soptippar, pälsdjursfarmer eller bondgårdar där det erbjuds tillräckligt med mat.

På sådana platser kan det samlas ganska stora mängder kråkfåglar, vilka också kan jagas med hjälp av uvbulvan. Jakten kan ske mitt i vintern, redan under januari–februari.

Jakten sker där kråkorna håller till. Gömslet ska placeras så att det inom bekvämt skotthåll finns lämpliga träd för kråkorna att sätta sig i.

Uven ska placeras väl synlig men

ändå så lågt att kråkorna kan sitta högre än sin hatade fiende.

Skyttet inriktas både mot sittande kråkor och mot de som vill ta sig en närmare titt på uven. Både hagel- och kulvapen kommer därför till användning.

Vid jakt på hemmakråkor kan man också räkna med att komma åt en del skator.

Skator är mycket arga på uven men vill alltid ösa ur sig sin ilska på säkerhetsavstånd i något träd i närheten.

Bernt Karlsson

”Kråkorna är kloka fåglar. Man ser det inte minst på deras, såvitt jag vet, i djurriket enastående förmåga att lära sig bedöma geväret: dess egenskaper, farlighetsgrad och räckvidd.”

Björn von Rosen

Många månaders jakt

Det finns gott om tid till att bedriva jakt och fångst på kråkfåglar. För kråka och skata gäller jakttiden 16 juli–30 april i de fyra nordligaste länen och 1 juli–15 april i övriga landet. Nötskrika får jagas 16 juli–31 mars. □

Jakt på sträckkråkor

Kråkornas vårflyttning börjar i slutet av februari längst i söder och pågår till slutet av april, början av maj längst i norr.

I **grova drag** följer kråkorna kusten, sjösystemen och älvdalarna.

För en kråkjägare gäller det att genom fältstudier i förväg ha skaffat sig kännedom om kråkornas lokala sträckvägar.

Uven ska placeras på en hög punkt i terrängen i kråkornas färdväg, så att den syns vida omkring. Med uven högt placerad får man också helt och hållet inrikta sig på flyktskytte. En kråka sätter sig ogärna lägre än uven.

Flyttkråkorna är tidigt i farten. Bäs-

Jakt på ungråkor

Kråkkullarna håller ihop även sedan de hoppat ur bona. De till och med matas av sina föräldrar till långt ut på sensommaren.

Kråkkullarna kan också framgångsrikt decimeras genom smygjakt. De är oftast högljudda tidigt på morgnarna och talar själva om var de håller till om man går ut och lyssnar.

De tystnar emellertid tvärt efter första skottet eller om de varsnat jägaren under dennes ansmygning. I hög skog sitter de oftast kvar och trycker och är då svåra att upptäcka. Lämpligt vapen är en småviltstudsare kaliber .22.

Bernt Karlsson

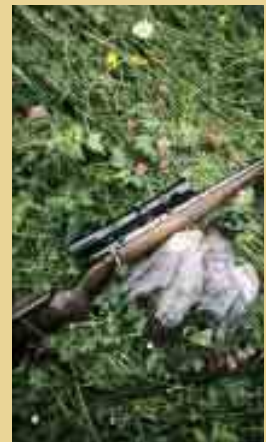

FOTO: HANS NÖRGEN

Sensommarjakt på ungråkor kan också ge utdelning.

ta jakttiden är de första morgontimmarna. Disigt och mulet väder är bästa jaktvädret, blåser det dessutom litet snålt kommer alltid kråkorna lågt. Vid

klart och kallt väder flyger däremot kråkorna högt och gör sig inte gärna omakett att gå ner och slå för uven.

Bernt Karlsson

Kråkor kommer på lock

Bara för några år sedan skulle de flesta tyska jägare ha skakat på huvudet om någon påstått att han skjutit flera tiotal kråkor på en jakt-dag. Men sedan dess har det skett en mindre kråkjaksrevolution i Tyskland. Nyckeln är lockjakt över kråkbulvaner.

AV ULF LINDROTH (TEXT & FOTO)

En av de jägare som lärt tyskarna den ”nya” jaktformen är lockjaktsp-rofilen Klaus Demmel, som Svensk Jakt-s läsare redan tidigare stiftat bekantskap med. Då handlade det om rävlock, men vid sidan av räv och råbock är kråkorna Klaus lockjaktfavoriter.

Svensk Jakt följde Klaus Demmel

Läs mer om lockjakt

I nästa nummer får du möta Bjarne Frost, dansken som jagar kråkor så ofta han kan. Det brukar bli cirka 2 000 kråkor per säsong. Och det är genom att låta som en kråka som han lyckas så bra. □

Kråkan kommer lugnt över bulvanerna och faller i skottet. Som synes har Klaus Demmel valt att kamouflera sitt hagelgevär för kråkjakten.

på en kråkjaktsmorgon utanför sydtyska Bellamont i augusti förra året.

I sanningens namn blev just den här morgonen inte någon stor skottfest, men det kan man knappast klandra Klaus för. I flera dagar hade termometern visat över 30 grader. En och annan fluga surrade runt i värmen på dagarna, men kråkorna tog det extremt lugnt. Samtidigt var förutsättningarna givna. Det var den här kråkjaktsmorgonen eller ingen.

Föregående dag hade en snabb rekognosering i alla fall gett vid handen att det rörde sig några tiotal kråkor runt en nyslagen vall. Vi var på plats i gryningen med ett skärmgömsle och 16 kråkbulvaner. Då de var utsatta körde Klaus bilen utom synhåll och kom gående tillbaka. Bilen hade annars kunnat bli en varningssignal för kråkorna.

Det första kraxet dröjde oväntat länge. När en kråka väl hördes, och det lät som om den var i eller nära en gran-

Klaus Demmel med den egentillverkade lockpipan Rottumtaler Kombilocker.

dunge ett par hundra meter från oss, började Klaus locka. Han använde kontaktläten i serier om tre lugna och ganska utdragna läten.

– Det är ingen idé att börja för tidigt, viskade han. Vi hör bättre än kråkorna. Då vi hör dem på en kilometers håll verkar de bara höra på kanske 300 meter.

Bara några ögonblick senare gled en

ensam kråka nästan överkligt lugn och trygg in över bulvanerna på några få meters höjd. Klaus plockade ner den och hämtade in den direkt. Skjutna kråkor ska inte ligga kvar ute bland bulvanerna.

Efter den första kråkan blev morgonen betydligt lugnare än vi önskat oss. Men vi hann prata desto mera om kråkjakt och Klaus berättade att han lyckats mycket bra med kråkbulvaner och lockpipa, mycket bättre än han tidigare lyckats med uv eller rävsinn.

Resultat kring 20 kråkor på en morgon är normala, men ibland lyckas man få många gånger fler.

Dock icke denna morgon. Det blev alltmörklert att kråkorna inte bara tog det lugnt, utan att de måste vara någon

Klaus Demmel använder ett enkelt skärmgömsle som i det här fallet placeras mot en vedtrave i kanten av fältet.

annanstans. Så efter någon timme såg vi en avlägsen svärm över hustaken nere i byn. Ett 50-tal kråkor gick ner långt bortom husen.

Vi avbröt jakten och åkte för att kon-

trollera. Mycket riktigt satt ett stort antal kråkor på ett fält som var ännu större och ännu mer nyslaget än vårt. Men så kan det som bekant också gå. Jakt är jakt. □

Tio tips till lockjägaren

» Lockjakt på kråka kan göras med fiendeattrapp (uv, räv eller hög) eller med en lockbild av kråkor. Enligt Klaus Demmel har lockkråkorna fördelen att de kan användas mycket oftare. Han gör bara två–tre jakter per år med fiendeattrapp medan en lockbild kan användas hela året med bara några dagars mellanrum, förutsatt att locklätena är bra. En annan fördel är att kråkorna oftare kommer en eller två istället för i större grupper.

» För en bra lockbild behövs minst ett tiotal lockfåglar. Ju fler desto bättre. Klaus tycker att plastbulvaner fungerar bra. De ska sättas ut i mörker inför jaktmorgonen, 10–30 meter från gömslets plats. Sätt gärna ett par bulvaner uppe på stänger, stängselstolpar eller liknande. Flygande kråkor på vippor kan också vara bra.

» Välj plats där kråkorna vill äta för tillfället, eller mellan kända sovplatser och matplatser för kråkorna. Rekognosera och lokalisera de flygrutter som används så att jakten verkligen bedrivs där kråkorna passerar.

» Lockandet är en viktig del av jakten. Den som vill bli bra på kråklock måste lyssna på riktiga kråkor eller på en instruktions-cd. Viktiga läten är olika kontaktläten vid jakt med kråkbulvaner samt ett ilsket varningsläte vid jakt med fiendeattrapp.

» Börja locka när du hör den första kråkan. Vid jakt med kråkbulvaner används kontaktläten. När en kråka upptäcker bulvanerna blir vingslagen långsammare. Från och med då tiger lockjägaren och väntar orörlig på att kråkan ska komma i håll.

» Handskar förändrar ljudet och det är särskilt viktigt att tänka på vid kråkjakt. Undvik att använda handskar om gömslet tillåter det.

» Ett bra gömsle och bra kamouflage är en absolut förutsättning för en lyckad jakt. Helst bör gömslet ge skydd även uppifrån.

» Ansiktsmask bör användas så man slipper huka i gömslet och skjuta på kastande kråkor.

» Vid vackert väder är jakten bäst tidigt på morgonen, men om det är mullet, blåsigt och kanske lite regn är jakten bra mycket längre fram på dagen. Även sen eftermiddag kan vara bra.

» Det är viktigt att man släpper kråkorna nära och skjuter bra. Överlevare lär sig, vilket försvårar kommande jakter. □

Fånga revirkråkorna!

I jakten på kråkor har jägare och viltvårdare alltmer gått över till de små, nätta kråkfällor som fungerar på samma sätt som danska skatfällan. Med en levande kråka som lockfågel flyttar man runt fällan på sina jaktmarker och fångar bort revirkråkorna före häckningssäsongen.

AV BERNT KARLSSON (TEXT & FOTO)

I **danska skatfällan** hoppar skatorna ner i fällan. En kråka kan sällan fångas på det viset. De små kråkfällorna har istället sidoplacerade ingångar. Fångstresultatet styrker teorin att kråkan hellre går på marken in i en fälla än hoppar ned i densamma.

De små kråkfällorna finns i flera olika varianter. Ölandsbåset, Ölandsfällan, Vindrarpsfällan och kråkfälla modell Trolle Ljungby. De är ungefär lika stora och fungerar på samma sätt. Fångstrum och lockfågelrum är ungefär 50x50x50 centimeter och fällans hela längd blir då 150 centimeter.

Fångstluckorna hålls uppe med hjälp av balansgiller och när en kråka försöker attackera lockfågeln utlöser den gillret och luckan faller ner.

Fällornas ringa storlek är en viktig detalj eftersom fångsttekniken bygger på att de ska flyttas runt i markerna. De här uppräknade fällorna får ledigt plats

Dubblé i kråkfällan.

FOTO: STEN CHRISTOFFERSSON

Att använda en lockfågel i jakten på revirkråkorna är effektivt.

i lastutrymmet på en vanlig kombibil

Effektivast sker fångsten under våren, när kråkorna parat ut sig, etablerat revir och påbörjat bobygget.

Det säger sig självt att det ur viltvårdssynpunkt ger bäst resultat att ta bort de revirhävdande kråkorna. Dessa betar effektivt av sitt revir och går hårt åt andras ägg och ungar medan de ska föda upp sina egna. De bevakar också sitt revir stenhårt mot artfränder, för kråkorna skonar inte heller den egna artens ägg och ungar.

Fällan ska sättas ut och vittjas efter solens nedgång. Vittjning kan också ske tidigt på morgonen.

En fälla med lockfågel behöver inte betas. Däremot ska lockfågeln givetvis ha mat och vatten samt regnskydd och vindskydd. Vanligt hundfoder är bra mat åt både kråkor och skator.

De små kråkfällorna kan också användas för fångst av skator. Som betesfällor utan lockfågel fungerar de också utmärkt för nötskrikor.

Fångade fåglar avlivas med lämpligt vapen, exempelvis ett enhandsvapen

Äggskal är ett osvikligt bete för kråkfåglar. Särskilt om man kan offra ett helt ägg och slå sönder det lite så att gulan rinner ut halvvägs.

Att fånga första kråkan eller skatan, alltså den som sedan ska vara lockfågel, kan ibland vara så knepigt att man riskerar att tappa självförtroendet som fångstman.

Första kråkan

Har man tillgång till en uppstoppad kråka eller skata kan det vara till hjälp. Särskilt skatornas aggressivitet brukar vara tillräckligt stor för att de inte ens ska tåla en uppstoppad artfrände inom sitt hemområde.

Annars är det vanligt bete som gäller. Fällan och området runt omkring kan då förses med skräp som påminner om hur det brukar se ut när skatorna eller kråkorna hackat hål på en sopsäck med hushållsavfall.

Själva betet läggs inne i fällan. Krossade ägg, fiskrens och hundmat är bra mat för kråkor och skator.

En god hjälp på vägen för att komma i gång med fångsten av kråkor och skator är att upprätta ett kontaktnät med andra kråkfågelfångare. Den som först börjar få fångst delar med sig av kråkor och skator till övriga. En brukbar telefon och en telefonlista är allt som behövs.

Bernt Karlsson

”Kråkor och skator är också fåglar som kan bli alltför talrika. Vi gör vad vi kan för att hålla efter dem, men vi kan inte säga att vi varit särskilt framgångsrika. Så snart några skjuts bort kommer andra och intar deras platser.”

Nils Linnman

kaliber .22 eller ett kraftfullt luftgevär.

Lyckas man bara fånga ena kråkan i paret kan fällan få stå kvar ett dygn eller två. Men så snart fångsten uteblir ska fällan flyttas. Attraktiva kråkevir blir snabbt återbesatta, så fångsten får inte avbrytas för tidigt.

Den som vill bedriva effektiv kråkfångst bör ha flera fällor i gång samtidigt och lockfågeln behöver med jämna mellanrum bytas ut mot nyfångade kråkor.

Den som misslyckats med att fånga bort revirkråkorna på sin mark under

När man ska fånga första fågeln med bete kan det vara klokt att lägga lite skräp runt fällan som fångar kråkfågelnas uppmärksamhet.

våren får en ny chans när kråkungarna hoppat ur boet.

Föräldrarnas revirbeteende fungerar så länge kullen håller ihop, och även under sensommaren kan gammelkråkor och ungråkor fångas med hjälp av lockfågel. □

När det krävs krafttag

Norska kråkfällan lanserades 1938. Det var det året Jägareförbundet fick sitt allmänna uppdrag och de första jaktvårdstjänstemännen anställdes för att lära jägarna jakt- och viltvårdens grunder.

AV BERNT KARLSSON (TEXT & FOTO)

Fällan vittjas inte förrän det blivit mörkt.

I länsjaktvårdsföreningarnas regi byggdes norska kråkfällor över hela landet och erfarenheterna redovisades noggrant i Svensk Jakt. Åtskilliga kråkors livssaga slutade i dessa burar och

de erfarenheter som gjordes kom nästa järgeneration till nytta.

Överallt gick dock fångsten inte så bra, för en norsk kråkfälla kräver mycket förarbete för att ge fångst.

På grund av sin storlek är fällan för det första rätt dyr och svårbyggd. Den kräver dessutom noggrann inåtlning för att fångsten ska lyckas. I gengäld går det att göra ”stortag” mot kråkorna när allt klaffar.

Fångst med norsk kråkfälla riktar sig mot flockkråkor. Sådana bildas på sensommaren när kråkfamiljerna går ihop och börjar dra ner över landet.

Där det finns mat kan det samlas mycket kråkor. Till exempel på sopstippar, pälsdjursfarmar och kreatursgårdar. Där kan det också löna sig att sätta upp en norsk kråkfälla, som är en stor, rektangulär bur vars gavlar är v-formigt nedskurna så att överdelen får formen av ett upp- och nedvänt tak.

I vinkeln mellan de båda inåtlutande takhalvorna ligger en smal, långsgående stege. Genom inmatning lockas kråkorna ner i fällan mellan stegpinnarna och kan sedan inte ta sig ut igen.

Fällan måste placeras relativt öppet men ändå så ostört att kråkorna känner sig trygga och vågar gå ner i fällan och

”Marskråka; det ordet rymde ätbar tyngd. Kråkan befann sig i fokus. Den var som själva leriga, matgivande och starka åkern. Fortfarande kan jag inte tänka mig världen utan kråkor.”

Sven Rosendahl

”Ju mera jag som aktiv viltvårdare lärt mig känna kråkans parasitära livsföring i desto högre grad har jag också insett nödvändigheten av att dessa marodörer på allvar bekämpas.”

Olof Knöppel

När inmatningsperioden börjar ska takhalvorna lyftas bort och fällan stå helt öppen. Fällan ska placeras relativt öppet men ändå störningsfritt, exempelvis i skogsbryn mot åker.

äta. Lämpliga fångstplatser brukar vara vid soptippar, åkerholmar och sjökanter.

Fällan betas med fisk, avfall från jakten, bröd eller annan lämplig kråkmata, till exempel kärnfoder. Båda takhalvorna har då tagits bort och fällan står helt öppen. Även dörren kan vara öppen.

Inmatningen måste ske kontinuerligt. En lång och bra inmatning är grunden för god fångst.

När kråkorna lärt sig äta i fällan läggs först den ena takhalvan tillbaka, sedan den andra. Sedan stängs dörren. När det är dags för fångst läggs slutligen stegen på plats. Kråkorna kan nu bara ta sig in i fällan genom stegens små öppningar.

Hela denna inväpningsperiod kan ta flera veckor i anspråk.

Fällan vittjas efter mörkrets inbrott. Några kråkor lämnas kvar för nästa dags fångst av eventuella efterslänta-

re, men sedan gör man rent hus och börjar om hela inmatningsproceduren på nytt.

Det förbättrar fångsten om det står en eller par träd intill fällan, där kråkorna kan mellanlanda. Inne i fällan bör det också finnas sittpinnar åt de fångade kråkorna. Dessa sittpinnar kan

arrangeras i hörnen så att de samtidigt fungerar som stag.

Bästa fångstperioden med en norsk kråkfälla är från hösten till en bit ut på vintern. Kråkorna uppträder då oftast i flock och är alltid på jakt efter mat allteftersom den naturliga näringstillgången tryter. □

Läs mer

I den nya boken *Fångst av kråkfåglar* kan du läsa mer om våra kråkfåglar och hur du bäst lyckas med fällfångsten. Dessutom innehåller boken ritningar på tre olika fällor. Boken är skriven av Bernt Karlsson och utgiven på Jägarförbundets förlag. Läs recension på Jägarforum sidan 31.

Ta skatorna i fälla

Danska skatfällan, här med två fångstrum på vardera sidan lockfågelrummet, har gett utdelning.

Av våra kråkfåglar är skatan kanske den som är svårast att komma åt genom vanlig jakt. Däremot är den lätt att fånga. Fångstrekordet i en dansk skatfälla är nio skator på samma plats och dag.

AV BERNT KARLSSON (TEXT & FOTO)

Danska skatfällan lanserades i Dansk Jakttidende 1968. I samma artikel proklamerade chefredaktören Walter Stougaard sista söndagen i april som "Skadedag". Något som snart utvecklades till en tradition som i likhet med danska skatfällan även spred sig till Sverige.

Den tvådelade gillerpinnen i den danska skatfällan håller fångstluckan i uppspänt läge. När skatan hoppar ned på pinnen viker den sig varefter luckan slår upp och stänger för öppningen.

I originalversionen är danska skatfällan byggd med två fångstrum och ett lockfågelrum. I Sverige fick den snart uppföljare i form av Gotländsk skatfälla och skatfälla modell Gävleborg. Det rör sig i grund och botten om samma fälla, det är bara antalet fångstrum som skiljer modellerna åt.

"Beträffande skatan behöver lyckligtvis inte någon tvekan råda. Till det yttre är hon visserligen både svart och vit men hennes gärningar äro helt svarta."

Bertil Haglund

Teoretiskt kan fällan byggas med ända upp till åtta fångstrum runt lockfågelrummet, men då blir den alltför stor och otymplig och besvärlig att flytta till nya fångstplatser.

Danska skatfällan är konstruerad för fångst av skator, vilket dock inte utesluter att den ibland även fångar kajor

FOTO: TERO NIEMI

”Det är en sägen, att när skatan bygger i toppen av ett träd, blir det en regnig sommar; bygger hon däremot långt ned bland de täta grenarna, så blir sommaren mycket torr. Hon skulle bygga högt, för att regnet lättare skulle torka, och lågt för att slippa de heta solstrålarna i sitt bo.”

Gustaf Kolthoff

och nötskrikor och till och med kråkor. Fångsttekniken bygger på att fällan förses med en levande skata som lockfågel. Fångsten går bäst på våren, när skatorna bildat par och startat förberedelserna för häckning. De är då starkt revirhävande. Fällan får inte bli stående på ett och samma ställe. Sedan man tömt ett revir ska fällan flyttas till nästa.

Fällan ska placeras avskilt, så att skatorna känner trygghet, och gärna intill mindre träd eller buskar. Skatorna flyger nämligen aldrig direkt ner i fällan utan vill gärna först mellanlanda på någon gren.

Fångstekniken fungerar dock även under andra tider på året, eftersom skatorna inte tolererar främlingar inom sitt hemområde. Danska skatfällan kan också användas med vanligt bete, exempelvis slaktavfall från jakten, fisk eller kärnfoder.

Så snart fångsten börjar utebli är det dags att flytta fällan.

Som exempel kan nämnas att man på Öster Malma fångade 14 skator på tio dagar i en dansk skatfälla. Därefter fick man inte en skata på över en månad. Fällan flyttades då en kilometer och samma dag var fångsten i gång igen. □

En yrkesjägares skapelse

I likhet med många andra fällor och fångstredskap skapades även danska skatfällan av en yrkesjägare: framlidne Christian Larsen. Christian arbetade i unga år inom jaktväsendet på Birkelse på Nordjylland och senare på Egebjerggård på Fyn.

I maj 1946 anställdes han som yrkesjägare på det stora godset Kongsdal på Själland, där han var verksam i 42 år intill sin död i september 1984.

Larsens skadefælde patentsöktes 1966 och är idag känd och spridd över hela världen. I England säljs den under namnet Larsens Trap.

Larsen var inte heller bara känd för sin skatfälla. Han var också ringmärkare åt Köpenhamns zoologiska museum och utvecklade fällor för nästan alla sorts fåglar.

I sitt dagliga arbete på Kongsdal var han känd som en skicklig yrkesjägare och vid Christian Larsens död lär den dåvarande godsägaren på Kongsdal ha yttrat:

– Det er gået megen viden om jagt tapt ved Christian Larsens død. (Det har gått mycket vetande om jakt förlorat vid Christian Larsens död).

Bernt Karlsson

I brist på levande lockfågel kan en uppstoppad skata användas för att locka sina levande artfränder.

Skogens ligapojke

Nötskrikan har getts många namn. Förr jaktvårdskonsulenten Olof Knöppel kallade nötskrikan för skogens ligapojke på grund av de många bevis han fått för hennes förbluffande tilltagsenhet och fräckhet.

AV BERNT KARLSSON

Olof Knöppel, jaktvårdskonsulent i Västmanlands län från 1938, manade till skärpt efterhållning av nötskrikor, som han menade var lika storslagna rövare av andras ägg och ungar som kråkor och skator. Han hade själv sett hur en nötskrika gett sig på äggen i en tillfälligt uppskrämd tjäderhönas rede. Av

FOTO: KRISTOFFER SAHLÉN

Nötskrikan kan kraxa, kurra och jama och kallas ibland även för den vackra fågeln med det fula lätet.

en skogsvaktare i Hällefors hade han också fått veta att en nötskrika till och med gett sig på äggen i ett duvhöksbo.

Och nötskrikan är en dokumenterad boplundrare. Vid ett experiment på Grimsö forskningsstation i Bergslagen rövade nötskrikor en vår äggen ur 35 procent av de konstgjorda skogsfågelrederna som arrangerats i terrängen.

Nötskrikan är en ganska utpräglad skogsfågel ända ut på hösten då den drar sig in mot bebyggelsen. Kullarna är då väl samlade och går även ihop i flockar kring sädesfält och ekbackar,

där de samlar föda för vintern.

Nötskrikor är lättfångade och fångst av nötskrikor är en mycket passande sysselsättning för jägarjuniorerna. Både danska skatfällan och de små kråkfällorna fungerar utmärkt. Någon lockfågel behövs inte, det räcker med lämpligt bete. Exempelvis slaktavfall från jakten, bröd eller kärnfoder. Talg-bollar går också bra. Nötskrikor gillar det mesta.

Ett annat sätt att komma åt nötskrikorna är genom sträckskytte i ekbackar eller vid sädesfält om hösten, när nötskrikorna samlar förråd. Vid sådana matställen samlas ofta nötskrikor i stort antal och de flyger från fältet eller ekhagen in i skogen för att gömma undan sina fynd och sedan tillbaka igen.

Några speciella finesser fordras inte. Med kamouflagekläder och ansiktsmask ställer man sig bara där de flesta nötskrikorna kommer och flyttar sig efterhand vid behov.

Under gynnsamma förhållanden går det att skjuta riktigt många nötskrikor även på sträck. □

FOTO: BERNT KARLSSON

Den lilla kråkfällan har gett utdelning.

Nötskrikan kan "bära" ägg

Nötskrikan brukar kallas för järpens värsta fiende, men hon ger sig också gärna på tjäder- och orrhönornas reden.

När resterna av de trasiga, "urdruckna" äggen ligger spridda kring bobalen kan man dra slutsatsen att det är kråkfåglar som varit framme. Är äggen helt borta skyls boplundringen på räv, mård eller grävling.

Men det är inga absoluta sanningar. Det är känt att mården bär undan och

gömmar fågelägg som den på vintern gräver upp och äter. Det kan emellertid också nötskrikan göra.

En viltforskare på Evois viltforskningsstation i Finland kunde på nära håll iaktta hur en nötskrika tömde ett orrede. Den tog ett ägg i sänder i klorerna och flög iväg!

Att skogsfågelreden töms på ägg kan alltså inte alltid skylas på rovdäggdjuren.

Bernt Karlsson

FOTO: TERO NIEMI

"Genom jakten på gnagare gör hon ju en viss nytta, men hennes skövlande av fågelbon är fruktansvärt och man märker snart att hon är en fågel med dåligt rykte, skulle man kunna säga – nästan alla andra fåglar varnar för henne."

Folke Rösiö

FOTO: TERO NIEMI

Det gamla ordstävets "mager som en skrika" gäller åtminstone ej på hösten, utan då är nötskrikan vanligen, i synnerhet under ollonår, ganska fet och i smaken jämförlig med annat vilt.

Allan Petre

"Vid närmare granskning av nötskrikans privatliv är det uppenbart att jaktvården har en hel del otalt med denna färggranna fågel. Sålunda har jag själv fått bevittna hur en nötskrika på ett par timmar rövade ett bo av koltrast med fem stycken mer än halv vuxna ungar trots de gamla fåglarnas energiska protester."

Olof Knöppel